

Załącznik do uchwały nr XVI/151/25
Rady Gminy Warta Bolesławiecka
z dnia 9 grudnia 2025 r.

**Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii
dla Gminy Warta Bolesławiecka
na lata 2026 – 2029**

Warta Bolesławiecka, 2025

Spis treści

Rozdział I	
Podstawy prawne i założenia programowe	4
Rozdział II	
Diagnoza problemów uzależnień	6
I. Problemy społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	6
Najważniejsze problemy w opinii mieszkańców	7
Alkohol oraz postawy wobec jego spożywania	7
Substancje psychoaktywne: nikotyna	9
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	9
Przemoc domowa	9
Hazard	9
II. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	10
Uzależnienia	10
Alkohol	10
Palenie tytoniu	11
Narkotyki i dopalacze	12
Uzależnienie od Internetu i smartfonu	12
Hazard	14
III. Badanie pracowników instytucjonalnych	14
Lokalny rynek alkoholowy	15
Działania instytucji lokalnych mające na celu ograniczanie zjawiska nadużywania alkoholu oraz przeciwdziałanie przemocy domowej	17
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	17
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	18
Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy Domowej	19
Rozdział III	
Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029	22
Realizatorzy Programu	22
Adresaci Programu	23
Cele i zadania	23
Finansowanie	31
Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	31
Monitoring i ewaluacja	32

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Warta Bolesławiecka na lata 2026-2029, zwany dalej „Programem”, jest zapisem działań, które realizowane będą w ramach zadań własnych gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Program przedstawia zadania własne wynikające z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zgodnie z którymi zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności tworzenie warunków do prowadzenia działalności wychowawczej, profilaktycznej i informacyjnej, ograniczenie dostępności do alkoholu, leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych od alkoholu, zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu oraz przeciwdziałanie przemocy domowej.

Program opracowano zgodnie z założeniami zawartymi w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025, dotyczącymi obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Wykorzystano również diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych przeprowadzoną w 2025 roku na terenie gminy Warta Bolesławiecka.

Sposoby realizacji zadań zawartych w Programie dostosowane są do zdiagnozowanych potrzeb i możliwości ich realizowania w oparciu o posiadane zasoby instytucjonalne i osobowe.

Rozdział I

Podstawy prawne i założenia programowe

Zgodnie z art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151), organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

W myśl art. 2 ust. 1 ww. Ustawy, zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu;
- 2) działalność wychowawczą i informacyjną;
- 3) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- 4) ograniczanie dostępności alkoholu;
- 5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- 6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- 7) przeciwdziałanie przemocy domowej;
- 8) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Na podstawie art. 4¹ ust. 1., do zadań własnych Miasta i Gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

Bezpośrednią podstawę prawną dla sporządzenia i realizacji niniejszego Programu stanowi art. 4¹ ust. 2 w następującym brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2022 r.[1]:

2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę Miasta i Gminy miejsko gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania

problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent) może powołać pełnomocnika.

Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939) również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych Miasta i Gminy. Jak stanowi art. 10 ust. 2a, w gminnym programie uwzględnia się działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach i placówkach systemu oświaty, a także diagnozę w zakresie występujących w szkołach i placówkach systemu oświaty czynników ryzyka i czynników chroniących.

W ramach programu w szkołach i placówkach systemu oświaty są realizowane w szczególności działania o potwierdzonej skuteczności lub oparte na naukowych podstawach prowadzone w zakresie działalności, o której mowa w ust. 2a. Ustawy.

Oprócz obu ww. ustaw, niniejszy Program został sporządzony i będzie realizowany z uwzględnieniem stosownych przepisów:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673),
- ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49),
- ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1670),
- rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1449),
- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 - 2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642), celem operacyjny 2: Profilaktyka uzależnień.

Rozdział II

Diagnoza problemów uzależnień

Diagnoza problemów uzależnień i zasobów ich rozwiązywania została przygotowana przy wykorzystaniu informacji i danych statystycznych przekazanych przez jednostki i instytucje samorządowe, działające w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy domowej, a także na podstawie badania ankietowego pn. „Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych na terenie Gminy Warta Bolesławiecka” przeprowadzonego w 2025 roku w gminie Warta Bolesławiecka wśród grup reprezentujących lokalne środowiska: dorośli mieszkańcy, dzieci i młodzież szkolna oraz członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołu Interdyscyplinarnego.

I. Problemy społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienie związane z przemocą domową;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;

Badania obejmowały mieszkańców gminy Warta Bolesławiecka, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 86 osób, z czego 78% stanowiły kobiety, a 22% - mężczyźni.

Najważniejsze problemy w opinii mieszkańców

Wyniki badania przeprowadzonego wśród pełnoletnich mieszkańców gminy Warta Bolesławiecka wskazują na szereg poważnych problemów społecznych, które mają istotny wpływ na jakość życia w tej społeczności. Największymi zmartwieniami mieszkańców są uzależnienie od alkoholu i uzależnienia behawioralne, na które wskazuje większość respondentów.

Oprócz wymienionych problemów, mieszkańcy zwracają również uwagę na inne istotne kwestie, takie jak: zanieczyszczenie powietrza, uzależnienie od papierosów, narkotyków i dopalaczy, przestępczość, cyberprzemoc, bezrobocie, bieda i ubóstwo, przemoc domowa oraz zaburzenia odżywiania. Te wyniki sugerują, że gmina boryka się z wieloma wyzwaniami, które wymagają kompleksowego podejścia i działań ze strony władz lokalnych, organizacji społecznych oraz samych mieszkańców.

Zdaniem zdecydowanej większości respondentów powszechnie występującymi problemami związanymi z uzależnieniami są: sieciologizm, nikotynizm, uzależnienie od alkoholu, a także narkomania. Prawie połowa badanych wskazała również na pracoholizm i zakupoholizm. Uzależnienia to problemy, które często są ze sobą powiązane i mają wpływ na życie społeczne i zdrowie psychiczne.

Zdecydowana większość badanych mieszkańców wyraża przekonanie o konieczności podejmowania działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, co potwierdza aż 83% respondentów. Wskazują na różnorodne formy wsparcia, które powinny być wdrożone. Dostrzegają potrzebę realizacji warsztatów profilaktycznych dla uczniów, wsparcia psychologicznego dla rodzin, otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień, ogólnospołecznych kampanii profilaktycznych, pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji, a także innych działań, które mogą wspierać zdrowie psychiczne i społeczne w ich społeczności. To sygnał, że mieszkańcy są gotowi angażować się w działania na rzecz poprawy jakości życia i bezpieczeństwa w swoim otoczeniu.

Alkohol oraz postawy wobec jego spożycia

Na podstawie przeprowadzonych badań dotyczących spożycia alkoholu wśród mieszkańców gminy Warta Bolesławiecka, można zauważyć kilka istotnych trendów:

- Ogólne spożycie alkoholu: Duża część mieszkańców gminy Warta Bolesławiecka spożywa niewielkie ilości alkoholu lub w ogóle go nie pije. 30% respondentów zadeklarowała abstynencję.
- Częstotliwość spożycia: Prawie połowa badanych spożywa alkohol kilka razy w roku. Co szósty respondent pije alkohol kilka razy w miesiącu, co siedemnasty przyznaje się do spożywania alkoholu raz w tygodniu. 3% osób pije kilka razy w tygodniu, a 1% prawie codziennie, co wskazuje na niewielką grupę regularnych konsumentów.
- Ilość spożywanego alkoholu: 41% respondentów spożywa jednorazowo od 1-2 porcji alkoholu. 15% zadeklarowało spożycie od 3-4 porcji, 5% pije od 5-6 porcji. 1% spożywa 10 lub więcej porcji alkoholu, co wskazuje na niewielką grupę osób, które piją w znacznych ilościach.

Podsumowując, wyniki badań wskazują na niskie spożycie alkoholu w gminie Warta Bolesławiecka, z dużą grupą abstynentów oraz osobami pijącymi sporadycznie w niewielkich ilościach. Zaledwie niewielki odsetek mieszkańców spożywa alkohol w nadmiarze.

Tylko 42% badanych mieszkańców gminy Warta Bolesławiecka wie, gdzie może uzyskać pomoc osoba uzależniona od alkoholu w jego rejonie zamieszkania. Może to wskazywać na niedostateczną informację i wsparcie w zakresie pomocy dla osób uzależnionych od alkoholu w gminie. Ważne jest, aby zwiększyć świadomość mieszkańców na temat dostępnych form wsparcia oraz instytucji, które oferują pomoc.

Z badania wynika, że większość mieszkańców gminy ma negatywne zdanie na temat dostępności miejsc, w których można kupić alkohol. Aż 45% badanych uważa, że istnieje zbyt wiele sklepów i lokali sprzedających alkohol, co może sugerować obawy dotyczące nadużywania alkoholu w społeczności. Tylko 7% badanych postrzega sytuację jako niedostateczną, co wskazuje na niewielkie zainteresowanie zwiększeniem dostępności alkoholu w tej gminie. Co druga badana osoba uważa, że liczba miejsc jest odpowiednia. Te wyniki mogą być pomocne w dalszym planowaniu polityki lokalnej dotyczącej sprzedaży alkoholu oraz działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców.

Wysoki poziom świadomości mieszkańców gminy na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu jest bardzo pozytywnym zjawiskiem. 95% respondentów jest świadomych, że kobiety w ciąży nie powinny pić alkoholu, a 93% jest zdania, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu nie jest bezpieczne. Ponadto 96% badanych uważa, że alkohol nie pomaga

w trudnych sytuacjach życiowych. Większość respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym oraz uważa, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach. 89% mieszkańców jest zdania, że dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, iż sama świadomość nie zawsze przekłada się na zmiany w zachowaniu. Dlatego zasadnym jest kontynuowanie działań edukacyjnych oraz wspieranie w podejmowaniu zdrowych wyborów, a także oferowanie pomocy osobom, które borykają się z problemami związanymi z alkoholem.

Substancje psychoaktywne: niktyna

W gminie Warta Bolesławiecka zauważalna jest tendencja do ograniczania nawyku palenia. 80% badanych mieszkańców nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu. Do regularnego palenia tradycyjnych papierosów przyznało się 10% badanych, a e-papierosów - 3%. A tylko 7% respondentów pali okazjonalnie papierosy lub e-papierosy.

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Pomimo, iż co trzecia osoba z badanych twierdzi, że nie zna nikogo, kto zażywa substancje odurzające, to jednak aż 65% respondentów zna przynajmniej jedną osobę, która sięga po substancje psychoaktywne, takie jak marihuana, haszysz, amfetamina, dopalacze i leki używane w celu odurzania się. To może sugerować, że problem zażywania narkotyków i innych substancji odurzających jest obecny w społeczności, mimo że nie wszyscy mieszkańcy są tego świadomi. Pozytywnym wydaje się być jednak fakt, iż zdecydowana większość respondentów nie wie, gdzie można nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Przemoc domowa

Prawie co czwarty z respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy domowej, a co trzeci ma podejrzenia, że u osób które zna występuje przemoc domowa. Są to niepokojące statystyki, które pokazują, że problem przemocy domowej jest w naszym społeczeństwie powszechny i wymaga podjęcia skutecznych działań.

Hazard

Z odpowiedzi badanych wynika, że większość mieszkańców gminy nie ma doświadczenia w grach internetowych, w których można wygrać pieniądze, a jedynie 5% respondentów przyznaje się do takiej aktywności. Respondenci twierdzą, że grają w gry na

pieniądze, bo jest to dla nich rozrywka i sposób na nudę, bo lubią towarzyszące grze emocje, a także po to, aby zasilić domowy budżet i mieć więcej na zwykłe codzienne wydatki oraz pomaga im to rozładować emocje. Jednocześnie, większość badanych zdaje sobie sprawę z ryzyka związanego z grami hazardowymi, przyznając, że uzależnienie od nich jest możliwe.

II. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była m.in. analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych: alkoholu, narkotyków i dopalaczy, papierosów oraz zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi.

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

W badaniu udział wzięli uczniowie szkół podstawowych w gminie Warta Bolesławiecka: 130 uczniów klas 4-6 i 93 uczniów klas 7-8.

Uzależnienia

Zdaniem uczniów klas 4-6 z gminy Warta Bolesławiecka najbardziej popularnymi zjawiskami w ich otoczeniu są uzależnienie od smartfona i mediów społecznościowych oraz uzależnienie od Internetu. Również odpowiedzi starszych uczniów szkoły podstawowej wyraźnie wskazują, że w ich środowisku popularne jest uzależnienie od smartfona oraz od Internetu. Można zauważyć, że uczniowie dostrzegają także problemy z zakupoholizmem i zaburzeniami odżywiania, jednak większość z nich nie obserwuje problemu uzależnienia od hazardu w swoim otoczeniu.

Alkohol

Jak wynika z przeprowadzonych badań inicjację alkoholową ma za sobą 1% badanych uczniów klas 4-6 oraz 9% uczniów klas 7-8. Wyniki badania dotyczące spożycia alkoholu wśród uczniów klas 4-6 oraz klas starszych pokazują znaczące różnice w postrzeganiu tego zjawiska przez dzieci. W klasach młodszych 6% uczniów zauważa, że jego rówieśnicy piją alkohol, natomiast 67% twierdzi, że ich koledzy nie piją, a prawie co czwarty nie ma zdania na

ten temat. Z kolei wśród uczniów klas starszych sytuacja wygląda inaczej, ponieważ już prawie co trzeci z badanych uważa, że ich rówieśnicy sięgają po alkohol. Co trzeci jest także zdania, że ich koledzy nie piją, a 42% nie potrafi określić swojego stanowiska.

Najczęściej wskazywanymi miejscami, gdzie rówieśnicy spożywają alkohol są: świeże powietrze, dom, imprezy i dyskoteki oraz wycieczki szkolne. To może sugerować, że alkohol jest postrzegany jako element rozrywkowy, szczególnie w kontekście spotkań towarzyskich. Wśród powodów, dla których młodzi ludzie sięgają po alkohol, badani uczniowie wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym, picie dla lepszej zabawy i wyluzowania, picie dla towarzystwa oraz, co jest bardzo niepokojące - aby zapomnieć o kłopotach.

Wśród młodszych jak i starszych uczniów wszyscy próbowali alkoholu w bardzo wczesnym wieku, co może budzić niepokój i wskazywać na problemy związane z dostępnością alkoholu lub wpływem otoczenia. Wyniki badania pokazują, że w gminie Warta Bolesławiecka istnieje wysoka świadomość wśród uczniów na temat problematyki uzależnienia od alkoholu oraz jego wpływu na zdrowie. Fakt, że 55% młodszych uczniów oraz 70% starszych uczniów dostrzega możliwość uzależnienia od alkoholu, sugeruje, że uczniowie są świadomi ryzyka związanego z jego konsumpcją. Dodatkowo, 66% uczniów klas 4-6 oraz 56% uczniów klas 7-8, którzy uważają piwo za alkohol, wskazuje na wysoką wiedzę na temat różnych rodzajów napojów alkoholowych. Wysoka świadomość wśród uczniów jest pozytywnym znakiem, który może przyczynić się do lepszego podejścia do tematu alkoholu w ich przyszłości. Ważne jest, aby kontynuować edukację w tym zakresie, aby młodzież była dobrze przygotowana do podejmowania odpowiednich decyzji dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa.

Palenie tytoniu

20% uczniów klas młodszych i 54% starszych odpowiedziało, że osoby w ich wieku palą papierosy, co wskazuje na istotny problem związany z paleniem papierosów wśród uczniów. Wysoki odsetek uczniów, którzy zauważają, że rówieśnicy palą papierosy, może wpływać na ich postrzeganie tego nawyku jako normy społecznej. Inicjację nikotynową miało 5% uczniów klas 4-6 oraz 22% uczniów klas 7-8. Uczniowie przyznają się do jednorazowego palenia lub palenia od czasu do czasu. Problem palenia papierosów nie dotyczy 95% młodszych i 78% starszych uczniów.

Motywy sięgania po papierosy, które wskazali uczniowie, takie jak chęć spróbowania czegoś nowego oraz zaimponowanie w towarzystwie, są typowe dla młodzieży, która często

poszukuje akceptacji w grupie rówieśniczej. To podkreśla znaczenie edukacji na temat zdrowia i wpływu palenia, adresowanej do uczniów, aby uświadomić młodym ludziom potencjalne zagrożenia i konsekwencje wynikające z palenia. Ważne jest, aby działania prewencyjne były skoordynowane i obejmowały także rodziców i nauczycieli, aby stworzyć środowisko, które zniechęca do palenia i promuje zdrowe nawyki.

Narkotyki i dopalacze

Wyniki badań w gminie Warta Bolesławiecka pokazują tendencje wśród uczniów dotyczące kontaktu z narkotykami i dopalaczami. Z danych wynika, że 5% uczniów w klasach 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8 ma świadomość, że ich rówieśnicy mogą być narażeni na tego rodzaju substancje. 5% badanych uczniów klas 4-6 oraz 3% uczniów klas 7-8 przyznało, że miało doświadczenie z narkotykami. Uczniowie, którzy mają za sobą inicjację narkotykową twierdzą, że zażywali narkotyki w szkole, pod sklepem, a także w innych miejscach. Dobrą informacją jest to, że pozostali uczniowie twierdzą, iż nigdy nie próbowali narkotyków lub dopalaczy, a większość badanych nie posiada wiedzy na temat tego, czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby w ich miejscowości łatwe lub trudne, a zdecydowana większość nie zna miejsc, w których można je kupić.

Warto zwrócić uwagę na konieczność działań profilaktycznych oraz edukacyjnych, które mogłyby pomóc w zrozumieniu zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Ważne jest również, aby społeczność lokalna, rodzice i nauczyciele byli świadomi tych problemów i wspierali młodzież w podejmowaniu zdrowych wyborów. Monitoring sytuacji oraz rozmowy na temat uzależnień mogą przyczynić się do zminimalizowania ryzyka inicjacji narkotykowej wśród młodzieży.

Uzależnienie od Internetu i smartfonu

Badani uczniowie przyznają, że spędzają przed komputerem sporo czasu, nawet 6 lub więcej godzin dziennie. Odsetek takich uczniów jest względnie niewielki, ale niepokojący. Co piąty młodszy i co piąty starszy z uczniów korzysta z komputera maksymalnie do 4 godzin dziennie, a co trzeci młodszy i co szósty starszy ogranicza korzystanie z komputera do dwóch godzin dziennie. Pozytywny wydaje się fakt, że prawie co czwarty z młodszych i co trzeci ze starszych uczniów nie korzysta z komputera w ogóle. Ogólnie wyniki wskazują na potrzebę monitorowania czasu ekranowego i promowania zdrowszych alternatyw spędzania wolnego czasu w obu grupach wiekowych.

Zbadano także ilość czasu spędzanego przez uczniów na graniu w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania, że co piąty z młodszych oraz prawie co trzeci ze starszych uczniów nie gra w gry komputerowe. Co trzeci z uczniów klas 4-6 oraz co siódmy z uczniów klas 7-8 poświęca na graniu maksymalnie 1 godzinę dziennie, a 37% uczniów klas 4-6 i 30% uczniów klas 7-8 - od 1 do 3 godzin dziennie. Jednakże niepokojący jest fakt, iż część uczniów gra w gry komputerowe od 3 do 6 godzin dziennie lub nawet powyżej 6 godzin dziennie. Należy zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Uczniowie dużo czasu spędzają także na korzystaniu z telefonu. 56% uczniów klas 4-6 oraz 48% uczniów klas 7-8 korzysta z telefonu od dwóch do trzech godzin dziennie. Część uczniów, szczególnie starszych, spędza przed ekranem telefonu od czterech do pięciu, a nawet więcej niż 5 godzin dziennie. Co czwarty uczeń klas 4-6 ogranicza używanie telefonu do maksymalnie jednej godziny dziennie. Wśród starszych uczniów odsetek ten wynosi 6%.

W codziennym korzystaniu z telefonu dominują funkcje towarzyskie i rozrywkowe. Najbardziej popularnymi formami spędzania czasu korzystając z telefonu okazują się być: słuchanie muzyki, aktywność na czatach i portalach społecznościowych, oglądanie filmików i śmiesznych obrazków, korzystanie z aplikacji oraz przeglądanie różnych stron w Internecie. Różnorodność form korzystania z telefonu powinna uwzględniać czas spędzany na ekranie i możliwość tworzenia zdrowych nawyków cyfrowych, w tym równowagę treści rozrywkowych z treściami edukacyjnymi i aktywnością fizyczną.

Długotrwałe korzystanie z technologii może prowadzić do różnych problemów zdrowotnych, takich jak zmęczenie oczu, bóle głowy, a także problemy z postawą ciała. Ponadto, nadmierna ekspozycja na ekran może wpływać na zdrowie psychiczne, sprzyjając izolacji społecznej czy obniżeniu nastroju. Warto zauważyć, że korzystanie z technologii może mieć zarówno pozytywne, jak i negatywne aspekty. Z jednej strony, komputery i Internet mogą być użyteczne w nauce, umożliwiając dostęp do informacji i zasobów edukacyjnych. Z drugiej strony, kluczowe jest, aby uczniowie potrafili znaleźć równowagę między czasem spędzonym przed ekranem a innymi formami aktywności, takimi jak sport, spotkania ze znajomymi czy czas spędzany na świeżym powietrzu.

Już 17% uczniów klas 4-6 i 40% uczniów klas 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hejtu. Uczniowie padali również ofiarami innych działań z zakresu

cyberprzemocy, takich jak: otrzymywanie wiadomości z obelgami, przezwiskami, szantażem lub groźbami, podszywanie się pod nich przez znajomych ze szkoły czy też włamania na konto na portalu społecznościowym. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.

Hazard

Problem grania w gry hazardowe wśród uczniów gminy Warta Bolesławiecka wydaje się być ograniczony, co jest pozytywnym sygnałem. Z danych wynika, że znaczna większość uczniów w szkołach podstawowych nie miała nigdy do czynienia z hazardem. 85% uczniów klas 4-6 oraz 70% uczniów klas 7-8 zadeklarowało brak doświadczenia w graniu w hazardowe gry pieniężne, co wskazuje na niską dostępność takich rozrywek lub ich małą atrakcyjność. Jednakże, warto zwrócić uwagę na fakt, że niewielki, ale istniejący odsetek uczniów z doświadczeniem w grach hazardowych może być sygnałem do dalszej obserwacji i działań prewencyjnych. Może to również wskazywać na potrzebę edukacji w zakresie ryzyka związanego z hazardem, by zminimalizować potencjalne problemy w przyszłości.

III. Badanie pracowników instytucjonalnych

Niewątpliwie ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie gminy są członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

W badaniu wzięło udział 10 członków wymienionych wyżej instytucji w gminie Warta Bolesławiecka. 50% badanej grupy to członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, 10% Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a 40% obu instytucji.

Badani członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Warta Bolesławiecka za najbardziej istotne problemy związane z uzależnieniami uznali: palenie e-papierosów przez młodzież, uzależnienia behawioralne u młodzieży, nadużywanie alkoholu przez dorosłych i młodzież oraz zażywanie narkotyków przez dorosłych i młodzież, a także przemoc domową związaną z używaniem substancji psychoaktywnych.

Jako najważniejsze zadania GKRPA wskazali motywowanie do podjęcia leczenia oraz podejmowanie działań zgodnych z rekomendacjami KCPU, a także właściwe wydatkowanie środków GKRPA, procedurę kierowania na leczenie odwykowe oraz kontrolę oświadczeń o rocznej sprzedaży alkoholu.

Respondenci podkreślili, że współpraca pomiędzy ZI a GKRPA jest bardzo skuteczna. Za najbardziej efektywne sposoby zwiększenia tej współpracy uznano realizację wspólnych projektów i programów profilaktycznych, regularne spotkania i wymiana informacji oraz wspólne szkolenia dla członków obu instytucji. Poparcie zyskały również zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej oraz ustalenie wspólnych celów i strategii.

Według badanych największe bariery w realizacji działań to niska świadomość społeczna dotycząca problemu, niedobór specjalistów (np. terapeutów, psychologów), brak wystarczających środków finansowych oraz brak odpowiednich programów edukacyjnych. Połowa respondentów oceniła współpracę z lokalnymi władzami pozytywnie - uważa, że władze wspierają działania, a druga połowa wskazała - że wsparcie jest ograniczone. Żaden z respondentów nie wskazał na brak poinformowania władz lub brak wsparcia, co sugeruje ogólnie pozytywną ocenę współpracy z lokalnymi władzami.

Za kluczowe działanie w przeciwdziałaniu uzależnieniom badani uznali konsultacje i wsparcie psychologiczne dla rodzin, programy edukacyjne w szkołach, szkolenia i warsztaty dla dorosłych mieszkańców, kampanie zwiększające świadomość na temat uzależnień oraz współpracę z lokalnymi instytucjami zdrowia i pomocy społecznej. Wyniki te pokazują potrzebę działań wieloaspektowych, które obejmują zarówno edukację młodzieży, wsparcie rodzin, jak i zaangażowanie dorosłych w proces profilaktyki. Wdrażanie tych inicjatyw pozwoli na skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom uzależnień w gminie.

Lokalny rynek alkoholowy

Alkohol jest towarem legalnym, jednak wymagającym specjalnych regulacji prawno-administracyjnych i finansowych w związku z powodowaniem strat społecznych, ekonomicznych oraz zdrowotnych. Alkohol jest szczególnym towarem rynkowym i nie podlega zasadom wolnego rynku. Polska polityka alkoholowa wprowadziła wobec alkoholu regulacje o charakterze reglamentacyjnym, co oznacza to, że państwo polskie zezwala na handel alkoholem, ale ingeruje w kwestie związane z jego dostępnością.

Dostępność alkoholu ma wpływ na wielkość konsumpcji, a ta z kolei ma wpływ na rozpowszechnienie problemów. Wzrost liczby punktów sprzedaży, przedłużenie godzin otwarcia, samoobsługa prowadzi do wzrostu konsumpcji, natomiast ograniczenie dostępności – do jej spadku.

Ustawodawca wprowadził instrumenty ograniczania dostępności alkoholu i w znacznej mierze stosowanie tych instrumentów pozostawił w kompetencji gmin. 9 marca 2018 r. weszła w życie ustawa nowelizująca ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która nałożyła na rady gmin obowiązek uchwalenia uchwał dotyczących:

- maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, jak i do spożycia poza miejscem sprzedaży,
- zasad usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

W 2024 roku w gminie Warta Bolesławiecka funkcjonowało 19 punktów sprzedaży napojów alkoholowych w podziale na punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych wg zawartości alkoholu.

Rodzaj punktu sprzedaży	Liczba punktów		
	do 4,5%	od 4,5% do 18%	powyżej 18%
2022			
Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	17	17	17
Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	3	0	0
2023			
Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	16	16	16
Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	2	1	0
2024			

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	17	16	17
Punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	2	1	1

W 2024 roku Komisja wydała 5 postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Nie odnotowano decyzji dotyczących cofnięcia zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Działania instytucji lokalnych mające na celu ograniczanie zjawiska nadużywania alkoholu oraz przeciwdziałanie przemocy domowej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warcie Bolesławieckiej świadczy pomoc dla osób uzależnionych i ich rodzin poprzez takie działania jak: profilaktyka i wczesne rozpoznawanie problemów alkoholowych oraz motywowanie do zaprzestania zachowań ryzykownych, zwiększenie motywacji osób z problemem alkoholowym do korzystania z pomocy psychologicznej i leczenia (m. in. poprzez przyjęcie zasady uzależnienia świadczeń pomocy społecznej od podejmowania przez osobę uzależnioną działań zmierzających do rozwiązania swojego problemu alkoholowego), a także usuwanie szkód zdrowotnych i psychicznych oraz zaburzeń funkcjonowania społecznego spowodowanych nadużywaniem alkoholu (m.in poprzez pracę asystenta rodziny).

Pracownicy socjalni współpracują również z ośrodkami terapii uzależnień i współuzależnień, poradniami zdrowia psychicznego, z Sądem Rejonowym, kuratorami sądowymi, Policją oraz placówkami opiekuńczo – wychowawczymi.

W 2022 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej objął wsparciem łącznie 155 rodzin, z czego żadna nie korzystała ze świadczeń z powodu problemów uzależnień. W 2023 roku liczba rodzin wzrosła do 162, z czego 15 z nich otrzymało pomoc właśnie z tego powodu. W 2024 roku liczba rodzin objętych wsparciem wyniosła 160, a liczba rodzin z problemem uzależnień wzrosła do 18. Dane te wskazują na rosnący problem uzależnień wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 2. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Warcie Bolesławieckiej w latach 2022-2024.

	2022	2023	2024
Liczba rodzin ogółem	155	162	160
W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	0	15	18

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w gminie Warta Bolesławiecka są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność, a także bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm i bezdomność.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii inicjuje i monitoruje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych. Celem jej działań jest ograniczanie dostępności alkoholu, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej oraz zwiększenie zdolności osób uzależnionych do radzenia sobie problemem alkoholowym. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych.

Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu. Ponadto Komisja realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a w szczególności:

- wydawanie postanowień dotyczących zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałą Rady Gminy Warta Bolesławiecka,
- prowadzenie kontroli przestrzegania warunków i zasad sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na podstawie upoważnienia burmistrza gminy,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- prowadzenie działań zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację

małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.

W latach 2022–2024 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadziła systematyczną działalność, utrzymując stałą liczbę ogólnych posiedzeń (po 12 rocznie). Rok 2024 wyróżnia się jednak znaczącym wzrostem aktywności Komisji: odbyło się 11 posiedzeń podkomisji interwencyjno-motywującej oraz wyraźnie zwiększyła się liczba przeprowadzonych rozmów. Zauważalny jest również wzrost liczby zleconych i wykonanych badań przez biegłych sądowych oraz podejmowanie większej liczby działań związanych z leczeniem odwykowym.

Tabela 3. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Ogólne posiedzenia Komisji	12	12	12
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	0	0	11
Przeprowadzono rozmowy	4	5	13
Wnioski o leczenie odwykowe	10	14	14
Obecnie rozpoczętych spraw	0	0	6
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	4	2	7
Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	8	7	6
Zakończone postępowania w sprawie skierowania na leczenie odwykowe przez sąd	8	6	4
Przeprowadzone badania przez biegłych sądowych	2	2	6

Zespół Interdyscyplinary ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy Domowej

W gminie Warta Bolesławiecka działa również Zespół Interdyscyplinary ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy Domowej obejmujący grupę profesjonalistów, którzy w sposób skoordynowany współpracują w celu skutecznego udzielania pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie oraz dotkniętym problemem przemocy domowej. Celem Zespołu jest efektywna współpraca lokalnych instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinary tworzy grupy diagnostyczno-pomocowe w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej w indywidualnych przypadkach.

Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w domowej, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy oraz dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Na terenie gminy Warta Bolesławiecka w latach 2022-2024 regularnie odbywały się spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz systematycznie podejmowane były działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, obejmujące zarówno pomoc dla osób doznających przemocy, jak i interwencje wobec osób stosujących przemoc.

W 2024 roku Zespół Interdyscyplinarny w gminie Warta Bolesławiecka odbył 6 spotkań (5 - 2022, 5 - 2023). Nie odnotowano żadnych zgłoszonych incydentów ani interwencji związanych z przemocą domową (podobnie w 2022 i 2023). W 2024 roku wsparciem objęto 17 osób doznających przemocy, w tym 14 kobiet, 2 mężczyzn i 1 dziecko (2022 - 10 osób, 2023 - 29). Podjęto także działania wobec 16 sprawców przemocy – 12 mężczyzn i 4 kobiet (2022 - 12 osób, 2023 - 17 osób). Zespół objął pomocą 24 rodziny (2022 - 12, 2023 - 27) oraz skierował 2 osoby na programy korekcyjno-edukacyjne.

W 2024 roku osobom doznającym przemocy domowej najczęściej udzielano pomocy prawnej (20 osób) oraz psychologicznej (18 osób). Nie odnotowano przypadków udzielenia pomocy materialnej, takiej jak zakwaterowanie czy żywność. W ramach innych form wsparcia udzielono pomocy pedagogicznej 2 osobom.

Tabela 4. Działalność zespołu Interdyscyplinarnego w gminie Warta Bolesławiecka w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	5	5	6
Liczba zgłoszonych incydentów związanych z przemocą domową	0	0	0
Liczba interwencji Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z przemocą domową	0	0	0
Liczba osób doznających przemocy domowej, w tym	10	29	17
• Kobiety	6	26	14
• Mężczyźni	4	2	2
• Dzieci (do 18 r.ż.)	0	1	1
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec	12	17	16

których podjęto działania			
• Kobiety	0	1	4
• Mężczyźni	12	16	12
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu Interdyscyplinarnego z powodu przemocy	12	27	24
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowaną na programy korekcyjno-edukacyjne	0	0	2

Rozdział III

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029

Na podstawie przedstawionej diagnozy problemów społecznych, w tym uzależnień na terenie gminy Warta Bolesławiecka oraz zasobów umożliwiających przeciwdziałanie ich występowaniu stworzono Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029.

Program określa cel główny oraz cele szczegółowe, wyznacza kierunki działań, realizatorów i adresatów Programu. Cele i działania odpowiadają na potrzeby mieszkańców w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania problemom uzależnień i podlegać będą monitoringowi i ewaluacji. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.

Realizatorzy Programu

Realizatorami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 są:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warcie Bolesławieckiej,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Warcie Bolesławieckiej,
- Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy domowej w Warcie Bolesławieckiej,
- Gminne Centrum Kultury w Warcie Bolesławieckiej,
- Posterunek Policji w Warcie Bolesławieckiej oraz jednostki policji w powiecie,
- szkoły, przedszkola i placówki oświatowe,
- placówki opieki zdrowotnej,
- sądy,
- podmioty i instytucje realizujące zadania z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień,
- organizacje pozarządowe i organizacje kościelne,
- grupy wsparcia, w tym Grupa „WARTO” z Warty Bolesławieckiej,
- lokalne media.

Adresaci Programu

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 skierowany jest przede wszystkim do:

- dzieci i młodzieży,
- rodziców, opiekunów i wychowawców,
- konsumentów i sprzedawców napojów alkoholowych,
- osób pijących w sposób ryzykowny, szkodliwy oraz osób uzależnionych,
- rodzin osób z problemem uzależnień i przemocy,
- kobiet w ciąży i innych osób dorosłych, w tym kierowców,
- pracowników podmiotów działających na terenie gminy, zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień,
- przedstawicieli władz lokalnych,
- mieszkańców, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym stykają się z problemem uzależnień.

Cele i zadania

Głównym celem wyznaczonym w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 jest:

Ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z uzależnienia od alkoholu, narkotyków, a także uzależnień behawioralnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych.

Cele szczegółowe

I CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób zagrożonych uzależnieniem oraz współuzależnionych.

ZADANIA:

1. Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego, kierowanie do leczenia specjalistycznego.
2. Współfinansowanie działań terapeutycznych prowadzonych w placówce odwykowej na terenie powiatu bolesławieckiego i oraz innych.
3. Współpraca z placówkami leczniczymi w celu realizacji zadań i programów zdrowotnych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych w zakresie terapii uzależnień i współuzależnień.
4. Prowadzenie działalności interwencyjno-edukacyjno-motywującej Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w tym:
 - prowadzenie rozmów motywacyjno informacyjnych z osobami uzależnionymi od alkoholu oraz członkami ich rodzin,
 - kierowanie na badania do biegłych i pokrywania kosztów sporządzenia opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
 - podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym sporządzanie wniosków do sądu,
 - współpraca z kuratorami sądowymi.
5. Rozpowszechnianie informacji o dostępności usług terapeutycznych, rehabilitacyjnych i pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz prowadzenie edukacji w zakresie szkodliwości alkoholu, innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Wskaźniki:

1. Liczba osób korzystających z pomocy placówek leczniczych w zakresie terapii uzależnień i współuzależnień,
2. Liczba posiedzeń GKRPA,
3. Liczba przeprowadzonych rozmów motywacyjno - informacyjnych,
4. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono rozmowy motywacyjno - informacyjne,
5. Liczba osób skierowanych na badanie biegłych sądowych,

6. Liczba wydanych orzeczeń lekarskich,
7. Liczba wniosków skierowanych do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia w zakładzie leczenia odwykowego.
8. Liczba i rodzaj podjętych działań informacyjnych.

II CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej oraz prawnej dla rodzin osób uzależnionych, w szczególności ochrona przed przemocą domową.

ZADANIA:

1. Prowadzenie i finansowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy, w tym: prowadzenie porad psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem oraz członków ich rodzin w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Realizacja programów pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc domową oraz dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych.
3. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej poprzez zapewnienie dostępności specjalistów przygotowanych do pracy z członkami rodzin z problemem przemocy (dorosłymi i dziećmi) oraz wdrażanie i finansowanie metod pracy z osobami doznającymi przemocy domowej, mających na celu zwiększenie umiejętności i możliwości radzenia sobie z przemocą (programy, warsztaty itp.).
4. Wspieranie działań wobec rodzin dotkniętych przemocą domową oraz monitorowanie sytuacji osób i rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, w których występuje również problem uzależnienia poprzez ścisłą współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, szkołami oraz z przedstawicielami innych instytucji zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie.
5. Udzielanie pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym poprzez m.in. finansowanie zajęć i programów socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych, prowadzenie klubów dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i narkomanii oraz członków ich rodzin.

6. Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej wśród mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania wsparcia dla osób i rodzin, w których występuje problem uzależnień oraz przemoc domowa poprzez m.in.:
 - upowszechnienie informacji na temat lokalnej oferty pomocy dla członków rodzin z problemem przemocy, w szczególności z problemem alkoholowym (np. ulotki, informatory, strony internetowe, ogłoszenia w lokalnych mediach),
 - udział w ogólnopolskich kampaniach przeciw przemocy domowej,
 - prowadzenie i finansowanie programów profilaktyki przemocy i programów rozwijających umiejętności wychowawcze i pozytywne relacje rodzinne.
7. Prowadzenie badań i diagnoz na temat zjawiska przemocy domowej.
8. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Wskaźniki:

1. Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego,
2. Liczba podjętych działań i zrealizowanych programów w zakresie pomocy psychologicznej i prawnej dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc,
3. Liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy psychospołecznej i prawnej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy domowej,
4. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”,
5. Liczba zajęć/programów/świetlic socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba dzieci w nich uczestniczących,
6. Liczba i rodzaj podjętych działań informacyjnych,
7. Liczba i rodzaj rozdysponowanych materiałów edukacyjnych i informacyjnych,
8. Liczba osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem objętych pomocą społeczną.

III CEL SZCZEGÓŁOWY: Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym w społeczności lokalnej, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

ZADANIA:

1. Finansowanie i wspieranie realizacji programów profilaktyki uzależnień (w tym uzależnień behawioralnych, w szczególności uzależnienia od Internetu) i przeciwdziałania przemocy (w tym cyberprzemocy) realizowanych w szkołach oraz innych placówkach oświatowych i opiekuńczych w formie zajęć informacyjno - edukacyjnych dla całej społeczności (uczniów, rodziców oraz kadry pedagogicznej), w tym: programów rekomendowanych, pogadanek, prelekcji, warsztatów, konkursów, spektakli i innych wydarzeń o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym.
2. Promowanie i wspieranie przedsięwzięć profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, polegających na organizowaniu imprez i zajęć o charakterze kulturalnym, turystyczno – krajoznawczym, rekreacyjnym i sportowym, realizowanych przez różne podmioty: uczniowskie kluby sportowe, placówki oświatowe, parafie, organizacje i inne.
3. Wspieranie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych, w tym wspieranie wolontariatu.
4. Realizacja programów profilaktyczno-wychowawczych z dziećmi i młodzieżą z rodzin zagrożonych przemocą i agresją, w tym dofinansowanie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży.
5. Realizacja programów opiekuńczo-wychowawczych, w tym:
 - organizowanie i finansowanie zajęć dla dzieci, w tym: warsztatów profilaktycznych, konkursów, zawodów sportowych,
 - finansowanie wyżywienia dla dzieci,
 - organizowanie i finansowanie zajęć dla rodziców dzieci uczestniczących w programach mających na celu podniesienie kompetencji wychowawczych,
 - finansowanie wynagrodzeń dla opiekunów,
 - zakup sprzętów i materiałów niezbędnych do pracy z dziećmi.

6. Organizowanie i dofinansowanie form wypoczynku dla dzieci i młodzieży (m.in. kolonii, półkolonii, zimowisk, obozów) zapewniających realizację programów z elementami edukacji w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych oraz agresji i przemocy.
7. Promowanie abstynencji i zdrowego stylu życia oraz wspieranie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież poprzez:
 - rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych w placówkach oświatowych i świetlicach środowiskowych (w tym dożywianie dzieci),
 - rozwój oferty zajęć sportowych,
 - wspieranie i realizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych,
8. Prowadzenie w społeczności lokalnej działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień i przemocy domowej, dostępności usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz wspieranie działań promujących zdrowy, trzeźwy i wolny od przemocy styl życia poprzez organizację m.in.: akcji profilaktyczno-edukacyjnych, bezalkoholowych imprez miejskich, festynów rodzinnych, turniejów sportowych czy kampanii edukacyjnych.
9. Przygotowanie, zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych i profilaktycznych, w tym ulotek, broszur, plakatów, czasopism, nagród i innych form służących oddziaływaniom profilaktycznym.
10. Prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego, a także profilaktyki FASD.
11. Upowszechnianie wiedzy na temat uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych i przemocy domowej poprzez współdziałanie w ogólnopolskich i regionalnych kampaniach edukacyjnych i profilaktycznych.
12. Aktywna współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami.

Wskaźniki:

1. Liczba realizowanych programów profilaktycznych, w tym programów rekomendowanych,
2. Liczba i rodzaj działań profilaktycznych realizowanych w placówkach oświatowych i opiekuńczych,
3. Liczba uczniów biorących udział w programach/ zajęciach profilaktycznych,
4. Liczba dzieci biorących udział w zorganizowanym wypoczynku,
5. Liczba i rodzaj zajęć pozalekcyjnych,
6. Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne, w tym na zajęcia sportowe,

7. Liczba imprez sportowo- rekreacyjnych oraz liczba uczestników,
8. Liczba i rodzaj działań informacyjno - edukacyjnych oraz liczba uczestników tych działań,
9. Liczba i rodzaj dystrybuowanych materiałów edukacyjnych i profilaktycznych,
10. Liczba i rodzaj działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców, bezpieczeństwa ruchu drogowego i profilaktyki FASD oraz liczba odbiorców tych działań.
11. Liczba zrealizowanych kampanii edukacyjnych.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY: Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, problemów narkomanii i przemocy domowej.

ZADANIA:

1. Aktywna współpraca z Policją, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Zespołem Interdyscyplinarnym, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi, Kościołem Katolickim i innymi związkami wyznaniowymi oraz innymi instytucjami prowadzącymi działania w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej.
2. Współpraca, wspieranie i współfinansowanie działań organizacji pozarządowych i innych podmiotów fizycznych zaangażowanych w działalność na rzecz społeczności lokalnej w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych oraz przeciwdziałania przemocy domowej.
3. Wspieranie działalności ruchów samopomocowych i grup wsparcia działających w społeczności lokalnej, w tym grupy "WARTO".
4. Zabezpieczenie organizacyjno - finansowe warunków działalności Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego.
5. Finansowanie i organizowanie szkoleń, warsztatów, treningów psychologicznych, konferencji, kursów specjalistycznych i innych form podnoszenia kwalifikacji dla pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się pracą z osobami uzależnionymi i stosującymi przemoc oraz z członkami ich rodzin, w tym z dziećmi i młodzieżą (m.in. dla nauczycieli, członków GKRPA, policjantów, pracowników socjalnych, kuratorów, realizatorów programów profilaktycznych, osób pracujących w punktach konsultacyjnych, świetlicach terapeutycznych, placówkach odwykowych oraz innych).

Wskaźniki:

1. Liczba podmiotów i organizacji współpracujących w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej oraz liczba i rodzaj podjętych wspólnie działań,
2. Liczba i rodzaj zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz wysokość środków przeznaczonych na realizację tych zadań,
3. Liczba osób objętych ww. działaniami,
4. Liczba i rodzaj działań grup samopomocowych,
5. Liczba członków Komisji biorących udział w posiedzeniach,
6. Liczba i rodzaj form szkoleniowych oraz liczba uczestników.

V CEL SZCZEGÓŁOWY: Prowadzenie działań mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych oraz przeciwdziałanie naruszeniom prawa w związku z prowadzeniem sprzedaży napojów alkoholowych.

ZADANIA:

1. Monitorowanie problemów alkoholowych i narkomanii na terenie gminy.
2. Opiniowanie przez Komisję wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych.
3. Przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
4. Podejmowanie interwencji w związku z łamaniem przepisów prawa dotyczących obrotu napojami alkoholowymi oraz związanych z zakazem reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
5. Prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleń, skierowanych do właścicieli placówek handlowych, prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków konkurencji i przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki:

1. Liczba wydanych postanowień Komisji dot. zaopiniowania wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
2. Liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych,

3. Liczba i rodzaj interwencji w związku z łamaniem przepisów prawa dotyczących obrotu napojami alkoholowymi,
4. Liczba i rodzaj podjętych działań edukacyjnych i szkoleń wobec sprzedawców napojów alkoholowych.

Finansowanie

Środki na realizację Programu pochodzić będą z budżetu gminy z przeznaczeniem na realizację zadań własnych wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz dodatkowych kwot pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz środków pozyskanych z innych źródeł.

Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Ustala się następujące zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

1. Członkom Komisji za czas związany z wykonywaniem zadań ujętych w niniejszym Programie przysługuje wynagrodzenie miesięczne za udział w posiedzeniach Komisji:
 - dla przewodniczącego – 1100 zł brutto
 - dla zastępcy przewodniczącego – 800 zł brutto
 - dla sekretarza – 800 zł brutto
 - dla pozostałych członków – 600 zł brutto
2. W przypadku nieobecności członka Komisji na posiedzeniu Komisji jego wynagrodzenie – za miesiąc, w którym odbyło się posiedzenie Komisji, na którym był nieobecny, zostanie pomniejszone o 30% bez względu na ilość nieobecności i ilości posiedzeń odbytych w danym miesiącu.
3. Wypłata wynagrodzenia w związku z wykonywaniem zadań określonych w ust. 1 następuje z dołu nie później niż w ostatnim dniu miesiąca, na podstawie list obecności z dokonaną adnotacją przewodniczącego lub zastępcy przewodniczącego Komisji potwierdzającą fakt czynnego udziału członków w pracach Komisji.

Monitoring i ewaluacja

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029 podlega monitoringowi.

Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. GKRPA przedłoży raport z monitoringu Radzie Gminy w terminie do 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy raport. Monitoring Programu umożliwi analizę realizacji podejmowanych działań, a także pozwoli na ocenę ich skuteczności i efektywności. W celu oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane wskaźniki monitoringowe dotyczące każdego założonego celu szczegółowego.

Dodatkowo, zgodnie z wytycznymi Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Wójt przygotowuje i przesyła do tej instytucji zbiorczą informację dotyczącą realizacji zadań Programu, opracowaną w oparciu o ankietę KCPU. Termin przekazania tego raportu upływa 15 kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym.

W celu rzeczywistej oceny stopnia realizacji Programu przeprowadzona zostanie ewaluacja. Ewaluacja prowadzona będzie w oparciu o posiadane sprawozdania merytoryczne i finansowe, dotyczące realizacji zadań dofinansowanych z budżetu gminy, a także dane statystyczne, wskaźniki oraz trendy wieloletnie.

Systematyczne wdrażanie powyższych procedur pozwala nie tylko na monitorowanie stopnia realizacji założonych celów Programu, lecz także na bieżące wprowadzanie korekt oraz podejmowanie trafnych decyzji w zakresie lokalnej polityki profilaktycznej. Dzięki temu Program pozostaje elastyczny i może być dostosowywany do zmieniających się potrzeb mieszkańców oraz nowych wyzwań społecznych, zapewniając skuteczną i kompleksową ochronę przed problemami uzależnień.